

ЗМІНА КЛІМАТУ В УКРАЇНІ, ЙОГО ТЕНДЕНЦІЇ

Юрій РЕЙКОВИЧ

здобувач фахової передвищої освіти спеціальності 201 «Агрономія»

Науковий керівник: **Олеся ГОРОДИСЬКА**

кандидат с.-г. наук, викладач спеціальних дисциплін

відділення «Агрономія»

ВСП «Кам'янець-Подільський фаховий коледж

Закладу вищої освіти «Подільський державний університет»,

м. Кам'янець-Подільський

Актуальною проблема зміни клімату є і для України, тому що зміни клімату на території нашої країни проявляються досить інтенсивно, охоплюють всю територію, а з початку ХХІ ст. випереджають ті прогнози, які давалися раніше вченими Українського науково-дослідного гідрометеорологічного інституту та фахівцями Гідрометцентру України [6].

Потепління клімату характеризується кількома особливостями, а саме:

- різко вираженим сезонним ходом температурного режиму планети, який характеризується сильним потеплінням в холодний період року і незначним – в теплий;
- різко вираженим широтним розподілом потепління (зокрема, в Північній півкулі).

Глобальне потепління клімату за останні 100-150 років можна вважати надійно встановленим емпіричним фактом. Вважається, що сучасний лінійний тренд приземної температури нашої планети (з коефіцієнтом майже $0,5^{\circ}\text{C}$ за 100 років) – результат антропогенного підсилення глобального атмосферного парникового ефекту, спричиненого, головним чином, викидами вуглекислого газу при спалюванні викопного палива та, меншою мірою, змінами в господарському використанні земельних ресурсів [3, 4].

Потепління внаслідок накопичення в атмосфері вуглекислого газу, що утворюється при спалюванні органічного палива, були оприлюднені ще у

першій половині ХХ століття, однак тоді вони не були підтвержені емпіричними даними і не привертали уваги наукової громадськості.

Зміни клімату проявляються в регіонах з найбільшою міжрічною мінливістю температури повітря, а також від десятиріччя до десятиріччя в ті сезони, в які ця мінливість також максимальна [4, 5].

Для аналізу клімату та його змін зазвичай використовують водозбори великих річок, оскільки: по – перше, вони характеризуються субконтинентальним масштабом; по – друге, відсутністю надійних даних про випаровування, спостереження за річковим стоком дозволяють отримати інтегральні середньорічні оцінки різниці опадів і випаровування для водозбору в цілому. На відміну від середньорічних, моделі значно гірше дозволяють відтворювати середньомісячні температури повітря біля поверхні Землі, місячні суми опадів та величину снігового покриву.

Серед факторів, що викликають зміни клімату, є вплив Світового океану на великомасштабний перерозподіл потоків тепла в кліматичній системі океан – атмосфера – суша. За дослідженнями вчених Інституту океанології РАН, прискорення росту температури повітря над сушею супроводжується уповільненням росту температури поверхні океану. Це може свідчити про внутрішній перерозподіл тепла у глобальній кліматичній системі, механізм якого є досить складним [2, 4].

Висновки вчених Морського гідрофізичного інституту (м. Севастополь) свідчать про значну роль Північно-Атлантичного коливання для Євро-Азійського регіону. Ними ж виділений період низькочастотної мінливості системи, що становить приблизно 65 років. Досить поширеною є точка зору стосовно впливу змін сонячної активності на клімат Землі [4], щодо можливостей поділу антропогенної та природної складових у надходженні газів до атмосфери.

Представники гідрологічної теорії глобального потепління клімату земної кулі – (В.І. Найденів та В.І. Швейкіна [7]) стверджують, що зростання кількості опадів над сушею призвело до її більшого зволоження, зменшення амплітуди

температурних коливань, зниження втрат тепла на випаровування. Це обумовлено виникненням додаткових трендів вологозапасів і температури.

Таким чином, одним з найбільш поширених припущень щодо причин сучасного глобального потепління є накопичення в атмосфері внаслідок техногенних викидів різними галузями промисловості таких газів як CO_2 , NH_4 , CO , N_2O та ін., молекули яких затримують довгохвильову частину радіації, що випромінюється землею поверхнею, і створюють парниковий ефект, сприяючи потеплінню атмосфери. Одночасно накопичуються все нові і нові дані, що переконують вчених у відсутності зараз достатньо надійних доказів щодо визначального впливу діяльності людини на глобальне потепління клімату.

Аналіз сезонно-широтного розподілу потепління приводить до висновку, що рівень потепління для окремих сезонів у різних фізико-географічних регіонах планети при фіксованому підвищенні глобальної температури певним чином залежить від сучасної метеорологічної норми середньомісячних приземних температур повітря в цих районах. Основна риса цього ефекту – можливе посилення рівня потепління для тих сезонів і географічних регіонів, для яких метеорологічна норма середньомісячних температур приземного повітря нижча порівняно з іншими сезонами і сусідніми регіонами [1]. Саме тому регіональні аспекти змін основних кліматичних факторів – температури повітря в приземному шарі атмосфери та опадів – опинилися у центрі уваги досліджень вчених багатьох країн світу [4].

В Україні в останні десятиліття почастишали жорстокі посухи й істотно підвищилися літні температури, клімат набуває ознак континентальності. Темпи наростання температури в нашій країні істотно випереджають середні планетарні показники, особливо рельєфно проявляється така тенденція на півдні в зоні Степу, де на поля і посіви в ряді років фактично не випадали опади протягом чотирьох-п'яти місяців». В Україні клімат поступово змінюється. Завдяки початку глобального потепління в країні вже найближчим часом прогнозується субтропічний клімат [5].

Слід зазначити, що погляд на причини змін клімату, а також дані, які отримані різними авторами, цих змін, не завжди узгоджуються між собою. Це зумовлено розглядом неоднакових періодів спостережень, використанням неоднакових методичних підходів та стандартної інформаційної бази спостережень.

Список використаної літератури

1. Бойченко С.Г., Волощук В.М., Дорошенко І.А. Глобальне потепління на території України. Український географічний журнал. 2000. №2. С.59-68.
2. Бышев В. И., Нейман В. Г., Романов Ю. А. О разнонаправленности изменений глобального климата на материках и океанах. Доклады РАН. 2005. Том 400, № 1. С. 98-104.
3. Волощук В.М., Бойченко С.Г., Степаненко С.М. та ін. Глобальне потепління і клімат України: регіональні екологічні та соціально-економічні аспекти. Київ: ВПЦ "Київський університет", 2002. 117 с.
4. Гребінь В.В. «Сучасний водний режим річок України» (ландшафтно – гідрологічний аналіз). Київ: Ніка. Центр, 2010. С.17- 29.
5. Клімат України: у минулому і майбутньому / [М. І. Кульбіда, М.Б. Барабаш, Л.О. Єлістратова, Т.І. Адаменко, Н.П. Гребенюк, О.Г. Татарчук, Т.В. Корж] / за ред. М. І. Кульбіди, М. Б. Барабаш : колективна монографія. Київ: Сталь, 2009. 234 с.
6. Клімат України. / [за ред. В.М. Ліпського, В.А. Дячука, В.М. Бабіченко.] Київ: видавництво Раєвського, 2003. 343 с.
7. Найденов В.И., В.И. Швейкина. Гидрологическая теория глобального потепления климата Земли . Метеорология и гидрология. 2005. № 12. С. 63-76.